

Et ijs adhærent, eos qui Dominum acceperint, opugnant, si nō hodie quoque dum suos deos suaq̄ simulacula, eosq; qui de terra uoces emittunt, & pythones, rogare conantur, infectum atq; inane ad cuncta hac perfugum experuntur, propriea quod non amplius ut antea itidem uim suam exercere demone posunt: si non uniuersa hac re ipsa finem suum inueniisse ostendunt, san nondum quispiam mihi arbitretur propheticum esse completi oraculum, necq; Dominum illum ipsum, quem prophetas canunt, apud homines uixisse. Si vero re ipsa, qua uerbis est longe evidentior, qui Aegyptum incolunt cernunt interim, pars quidem prophetarum Deum agnouisse, et propter illum patios deos reliquise, alij vero contra hos conditiones assidue concitare: & alij Deos suos suaq̄ simulacula, eosq; qui de terra uoces emitunt, inuocantes nihil posse proficere; alij Domino prophetarum in omni Aegyptiaca regione, altare per singulas ecclias erexit, inde afflictionib. & libi infestis infectionibus non amplius bellus, necq; reprilia terg, deos, necq; a gressis feras & bruta animalia, parentum suorum in ista, sed supremo Deum inuocare, solumq; eum, eiustimorem in suis mentibus conceptum tenere, uocereq; eidem iusta, non autem demonibus, ut prius, & quae ipi Deo conuenient promissa reddere: cur nō sequitur, ut fateamur etiam ea quae ipso eventus antececerunt, in opus iam processisse, ne futura amplius in posterum, sed in præteritum abiisse: porro ipsa hec sunt ipsius Domini ad Aegyptios olim futurus non sine corpore aduentus, sed per nubem leuem, ac potius per crasitudinem agilem. Sic enim Hebraicus habet contextus, dum illius corporum aduentum obscurè significatur. Proinde hunc ipsum progressa longius oratio, hominem Saluatorem uocavit his uerbis: Et mitter eis Dominus Saluatorem, qui saluabit eos. Nam hic rursus in Hebreo sic est: Et mitter eis Dominus Saluatorem, qui saluabit eos. Quæ quum adeo evidente demonstrationem exhibant, arbitror etiam confituisse, quibus temporibus ea futura canerentur, quæ ad Domini aduentum ad homines pertinebant. Hæc sane paucis à nobis collecta sunt de temporibus quibus Dominus fuit ad homines uenturus. Plura autem per otium quip̄ am inueniet, si reliquias item scripturas percurretur. Nos autem his contenti quæ hactenus dicta sunt, iam nunc reliquias quoq; aggrediamur prophetas. Quare q̄ ab illo inter homines suo ordine sunt ad ministrata, ex diuinis oraculis colligamus.

Ihil sanè posthac reliquum esse video, nisi ut ea quæ polliciti sumus sequentes, eam dispensationis partem persequamur, quæ humanæ à Deo uerbo assumptæ naturæ propria est. Qua de re ea quæ superioribus octo libris continentur, à nobis tractatasunt: modò quæ ad eius rei theologiæ pertinent scrutantibus, modo illius ad nos de coto descensum, simulq; & modum & applicationem & tempus illius aduentus explorantibus. Quibus demonstratis rebus, tempus iam fuerit ea contemplari, quæ quo tempore ille in apertum prodij, gesta sunt, quoq; modo ea singula apud Hebreos prædicta sint, ostendere: oraculorum tamen efficiacia, ueritasq; & sanctorum Euangelistarum testimonio, & in post incarnationem Deli pectorum quæ ab illis proditæ sunt eventu, declarabitur. Quum igitur primum omnium ea quæ ab illius & ortum & genus & tribu & semen pertinent, demonstrata sint, nunc iam quid de syde reillo sit dicendum, quod nouum & insolitum præter consueta & nobis cognita sydera in ortu illius emicuit, quæ so contemplemur. Nam hoc ipsum quoq; iampridem ab antiquis usque & primis temporibus apud Mosem celebratum inuenitur, atque in hunc modum expositum.

Debitis secundum humanam ab illo assumptam naturam gerendis, & de stella quæ in ortu Salvatoris nostri apparet. Demonstratio 1.

Moses in Numeris de stella, quæ in ortu Salvatoris nostri uisa est, hæc ait: Num. 24.
Dixit Balam filius Beor, dixit homo qui uerè uider, qui audit uerba Dei, "qui nouit scientiam altissimi, & qui uisionem Dei uidit: ia sonno aperto cultus: ostendam illi, sed non nunc. beatum dico, sed non appropinquat. " orient itala ex Iacob, & surget homo ex Israel, & franget duces Moab, " & captiuos ducet omnes filios Seth, & erit Edom hereditas, & erit hæredi. " tas Israel inimicus eius, & Israel fecit in robore, & excitabitur ex Iacob, & " perderetur, qui feruatur de ciuitate. Hoc uaticinio commotus ait successores Balaam id enim incolume exitissile adhuc, ut par est, apud illos, quum in colo ignotum quaddam fidus præter cognita nobis & consueta, supra uerticem, ut sic dixerim, & ad perpendicularm terræ ludææ constitutæ insperxerunt, festinasse ut in Palestinam terram peruenirent, utq; sciscitarentur de re, qui per eam stellam quam ipsi uiderant, significabatur. Fidem his facit Euangelista Matthæus, his uerbis: Quum autem Iesus natus esset in Bethlehem ludææ in diebus Herodis regis, ecce magi ab oriente uenerunt in Hierusalem dicentes: Vbi est, qui natus est rex ludæorum? uiderunt enim stellam eius in oriente, & uenimus adorare eum. Quo tempore idem misit in Bethlehem abiurunt. & ecce rursus eadem stella, quam uiderant in oriente antecedebat eos, donec ueniens staret supra ubi erat puer. uidentes autem stellam, gauii sunt gaudio valde: & ingredi domum, uiderunt puerum cum Maria matre eius: & procumbentes, adorauerunt eum. Haec enus quidem Euangelium sanctum. At uero ipsius prophetæ oraculum quid ait tandem fore aut illius noui sideris eruptione, aut in Salvatoris nostri Iesu Christi

Christi ortu, dignum quod cognoscatur: nempe fractionem ductorum Moab, & disceptionem filiorum Seth, præterea reliquorum Iudaicæ gentis hostium hæreditatem, qui quidem hostes erant Edom & Esau. Ceterum, quid aliud tandem significavit his uerbis, quam perductores Moab inuisibilium hostium euerionem? ipsorum, inquam, dæmonum qui olim apud Moabitas deorum loco ferebantur, atq[ue] aliorum mentionem non fecit, propter simulacrum ipsius Israel cultum, quo in deferto uulsi est, quo tempore populus initiatus est Beelphegor. Erat porro hic dæmon, qui ut Deus a rege Moab ab ipso Balac colebatur. Quoniam igitur uictus est Israel illo tempore a principibus Moab uitum effugientibus, dico autem ab ijs, qui apud Moabitas pro dijs colebatur (sanè idcirco & simulacula colerunt, & adoraverunt sculptilia, ut ait scriptura: Et initia sunt Beelphegor, qui Beelphegor dæmon erat apud Moabitas, quo tempore idem cum sceminiis Moabitum fornicari sunt) meritò quod olim erat futurum, rerum, ut in contrarium, mutationem in tempore diuinat Balaam, dicens: Orient stella exacob, & surget homo ex Israel. Et franget duces Moab. Tanquam si manifestus diceret: Moabitum dæmonum qui nunc aduerterus Israël gloriantur, in ortu eius de quo ipse uaticinatur, fractionem tandem & unam palliost, quibus fratris, filios Seth, & Edom, & Esau & reliquas gentes, quas his nominibus significari arbitror, ut olim dæmonico errori addicte erant, sic refecta superstitione, familiari illius futuras, qui uenturus canitur & erit, inquit. Edom hereditas, & erit hæreditas Esau inimicus eius. ueteres, in psal. 2. quia hostes Dei arque Israël erunt hæreditas eius, qui canitur futuros. Ipse enim est cui dictum est à Deo & patre suo: Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam. Quia quum in fortem sanctorum transferint, contraria ipsi Israël fore diuinata. At igitur: Et Israël fecit in robore, fecit autem in robore omnium maximum lecula: quapropter excitabitur, & exurgeat, quis tandem iste, nisi is qui à prophetis canitur Deus uerbum? qui etiam perdidit eum qui seruatur ex ciuitate? quibus uerbis ipsam Hierusalem significari arbitror, ex qua penit omnis quicunque superstites manit, aut etiam omne eius gentis ciuile insitutum. Hæc autem quem'nam exitum fortis sint, quum gentes prius simulacula colentes una cum Saluatoris nostri inter homines exortu, in illorum fortem translate sint. Iudaica uero gens, & Iudeorum metropolis ea perpetua sint, quæ nunquam ante non longiori arbitrari oratione indigenter apertus ostendatur: attamen quæ ad consensum pertinent, tum propheticæ prædictionis, tum Euangelicæ confirmationis, tales sanè habeant exitum. Ceterum quia tandem causa contemplati digna sit Moyse quidem in ligna ait & tempora in firmamento à Deo posita fuisse sidera uniuersa. At uero hoc & peregrinum & infolium, neq[ue] idem ex multis & cognitis unum, sed nouum potius quoddam, neque antea uulsi fidus, quod uite hominum illuxit recentis cuiusdam luminaris signum, quod uniuersum mundum illustraret, indicabat. Quod quidem lumen, Christus Dei erat, ingens illud nouumq[ue] fidus, cuius imaginem ex comparatione ac similitudine quadam, illud quod tunc magis apparet, referebat.

scriptura ge minus Jen. quis eam ad fenus interpretetur, primum sit præpositum, ut mystica quedam diuinatio doceat: seruato tamen latenter in parte etiam vulgari aperto sensu eorū que historicæ gesta sunt, meritò hoc quoq[ue] quod nūc traxiatur oratione, in eius fidei prophetia, quod in ortu Saluatoris nostri oriturum de nunciabatur, etiam ad uerbum compleatum est. Existunt quidem alii quoq[ue] glorioſis & illustrib[us] uiris isolatū stellarum ignes, ut carum quæ à quibusdam cit-

dam trinitate uocantur, item quæ trabes, aut quæ barbae similitudinem ferentes, ut etiam quarundam aliarum his similitudinem, quæ magnis imminentibus rebus solent existere. At enim quid tandem aut excellentius aut malus toti mundo unquam contigerit, quam quid per salutarem aduentum omni! illuxit mortalibus intelligentiæ lumen? quod & pietatis & uerae agnitionis Dei perceptionem animis rationalibus attulit? cuius gratia, ingens signum id quoq[ue] antea dictum est, indicabat fidus, dum ingens & nouum luminare quod totum illustrat mundum, Christum utique Dei omnibus significat. Edom uero loco propria & hominem & fidus futurum diuinat, his uerbis. Exortetur stella ex Iacob, & surget homo ex Israël: utpote quæ & celesteluminare Deum uerbum esse significat, & tamen eundem hominem appetat. Varie portat illum alii quoq[ue] in locis & ortum simul, & lumen, & somum sufficiat uocat, ut in prioribus libris ostendimus. Ceterum quod quidem in illo diuinum est, tanquam id quod illuminet omnem hominem uenientem in hunc mundum, ortus uocabulo cel ebrauit, in hunc modum: Orientur stella ex Iacob. Hominem uero eundem propter afflictionem & mortem quam pertinet, tanquam eum qui ceciderit surrectus diuinat. Quibus similia de eod[us] Esaias canit: Et erit radix lessæ, & qui surgit ut imperet gentibus, in eo gentes sperabunt. Et manifestum quidem est, quo'nam modo Saluatoris nostri lumen de Iacob exortum, hoc est, de ludaico populo, non ipsa la, id est Iudaica gentes. Corijtus fcl cob unde profectum est, sed de omnibus gentibus illuxerit. Hoc uero quū men. ex alijs plurimi propheti discere possumus, tanquam ad ipsum Christum dicentibus. Ecce poluit in testamentum generis, in lumen gemitum etiam exiliis Balaam uerbi, quæ sic habent. Egredietur de semine eius homo, & dominabitur gentibus multis. At qui de quo nam alto semine, quā dæfracti, ut facile constat ex ipsius orationis contextu, proinde iam gentium dominatu accepto Saluatoris nostri uerbi cum ipsa prophetia concordans, omnes quæcumq[ue] illis quondam imperabant, inuilibiles & permittoſas potestates deleuit, nec non spiritualia malitia, cateruanq[ue] dæmoniacam, que ductores Moab, & Seth, & Edom, Esau, figuratus in ijs quæ nunc tractamus, denominata sunt. Quum autem apud LXX. obcurius positum sit illud, Oltendam illi, sed non nunc beatum dico sed non appropinquat: idem illud apertius Aquila edidit: Videbo illum, sed non nunc: propacio illum, sed non proprie. Symmachus autem candidius: Video, inquit, illum, sed non proprie. Dicit uero hæc uidentur à Balaam, tanquam longis deinceps post plenum temporibus perficienda essent, ea quæ ab ipso canebantur. Nam duo bus milibus annorum post illud uaticinum completa sunt hæc, quo uidelicet tempore Saluator noster cum hominibus ueritus est.

Qemadmodum Dominus insilens illud quod de sancta uirgine assumpsi corpori, uenturum in Aegyptum, & secundum uerba, & secundum sententian predicium est, omnisq[ue] in eius aduentu euentera gentium superstitione.

Demonstratio II.

Ecce Dominus sedet super nube leui, & ueniet in Aegyptum, & commo uebuntur manufacta Aegypti à facie eius, & cor eorum uincetur in ipsis. Causa porro cur Dominus in Aegyptum destinatur uenturus, hæc mihi esse videtur. Primi siquidem omnium Aegypti errori colendi multos deos ac demonas initium dedisse dicuntur, & reliquias uniuersis mortalibus superstitionis autores extitisse, quinetiam omnium aliorum maxime, dæmoniacis operationibus & curiositatibus studuisse: idem præterea ab ipsa scriptura diuina hostes populi Dei fuisse prohibentur. Sed antiquus quoq[ue] ipso sum rex fateri se non nosse Dominum, palam defcriptus est, dum sic ait: Non noui Dominum, & Israël non emittam. Ergo ingens quoddam diuine Christi

Christi virtutis miraculum exhibere nobis uolens prophetica oratio, Domini in Aegyptum canit aduentum: sub quem non leuen futuram Aegyptiorum mutationem diuinat. deinceps sic dicens: Et cognoscent Aegypti dominum, qui uidelicet non cognoscet illum prius: & uocabunt Dominum uota. & que his similia sequuntur. Superiora quidem proximo capite hæditas eius, qui uenturus canitur, Edom & Esaïa dicebatur: quippe cum alienab Israel eu modo significarentur. Hic uero & Aegyptus & Aegypti populus, non simulacrorum amplius futurus canitur, sed eius Domini qui apud ludorum prophetas pro Deo celebratur. Quia si oculis completa non cernuntur, ne dicamus sicut aduentum illum Domini, qui in Aegyptum futurus praedicit, fuisse adhuc. Sed si supra omnem rationem, rebus fidem ipsa ueritas facit, atq; etiam rudiissimis & sensu omni carentibus euidenter ostendit, iplos Aegyptios ab ei superstitutione recessisse, quæ usq; ab initio à patribus suis accepérant, illiēq; Deo adhæsisse, qui à prophetis hac ipsa diuinans, quæ hoc modo hominem ab illo de virginē & spiritu sancto assumptum intelligi uelint. Manu autem facta Aegypti commouenda, ipsa gentium simulacra & in illis habitantes dæmonas, sicut rursus Aegyptios uictos, omnes qui prioribus olim temporibus coléndis simulacris addicatos, attamen cum etiam ipso corpore Saluator noster in terram Aegyptum uenitus sit, quo tempore oraculo monitus Ioseph, surrexit, Mariam unā cum puerulo accepit, & cum occulta sua uititate atq; efficacia in Aegyptum peruenit, malignas ibi prius habitantes potestates, non mediocriter commotas fuisse par est: & maximē cum postea per illius doctrinam innumerabiles eorum qui Aegyptum incolunt contentus, ab errore ac fraude dæmonum recedentes, etiam nunc unum uniuersi Deum se nosse fateantur. quæ uero deinceps sequuntur, cum obscurioribus figuris implicita sint, curæque ac diligentia maioris indigeant, alia seorsum cum per oculum licebit, interpretabitur.

Quemadmodum Christus in Aegyptum uenturus atq; hinc reuersus predicere fuerit. Demonstratio III.

Num. 24. Dixit Balaam filius Beor, dixit homo qui ueretur, dixit qui audit oraculum fortis, qui uisionem Dei uidit, in somno aperti oculi eius: Quā pulchra domus tua Jacob, tabernacula tua Israel: Vt fatus umbrosi, & quasi horntus iuxta flumina, & quasi tabernacula quæ fixit Dominus, quasi cedri iuxta aquas. Egredetur homo de semine eius, & dominabitur gentibus multis, & extolleter Gog regnum, & augebitur regnum eius. Deus duxit illum ex Aegypto, quasi gloria rhinocerotis illi, deuorabit gentes inimicorum suorum, & chrysitudines eorum attenuabit, & faculsi suis ferier inimicum. Accubans quieuit ut leo, & ut catulus, quis excitabit illum? qui benedicuntib; ipsis benedictum est: & qui maledicuntib; ipsis maledictum est. Superius per eam prophetiam quo proxime exposta est, dum oraculum, uenturum in Aegyptum Dominum affirmat, Saluatoris nostri Iesu Christi migrationem unā cum parentibus suis in Aegyptum illi ipsi futuram indicabat. Hic autem redditum ab Aegypto, ut ordo postulat, quo in terram Israel una cum parentibus reuersus est, canit his uerbis: Deus duxit illum ab Aegypto. Solus autem exitit Saluator & Dominus noster Iesus, qui Christus est Dei, ne que aliis

que aliis præterea quilibet, ex semine Israel & Iudaica gente profectus, qui multis dominatus sit gentibus ut absq; hesitatione faceri necesse sit, præfens uaticinium in illo exitum suum inuenisse, utpote quod palam enunciaret, de Iudaica gente egeslrum quendam hominem, & dominatur gentibus multis. Aut qui uis mihi dicat, utrum habeat ex ijs qui apud Hebraeos unquam illustris fuerint alium quem proferat, qui multarum gentium dominatum accepit. Atqui nemo unquam istud dixerit, quoniam ne factum quidem est. At uero in Salvatore nostro, etiam si nos nihil dicamus, ipsa tamen nihil minus ueritas clamabit, & uehementer uociferabitur, planissimè indicans, quemadmodum diuina illius uirtus per illum (qui ab ipso de semine Israel, ratione corporis assumpsus est, hominem) dominata est, atq; etiam nunc dominatur gentibus multis. Hic igitur ille ipse erat, non aliud quispiam, quem propria prædixerat, cuius tempore etiam Cogregnū in sublimē adactum est, cum eo simul Christi uirtute ac potentia crescente. Hoc autem modo auit Rom. regnum secundum Hebraeos significari, cum quo simul Rosch Hebrei est casus propheta Ezechiel, dum principem Ros, Mosoch & Thobel nominat, put. ubi per illud quidem Ros, Roman. ut par est, cluitatem significat: quando. Ezech. 38 quidem principatus & caput ea uoce apud Hebraeos intelligitur. Per Mo. & 39. soch autem Myriam, & finitimas gentes, hec quæcumq; nunc sub Rom. imperio sunt, & per Thobel, Hiberiam Iosephus intelligit, qui à Thobel dicit factus esse Thobelos, qui Hiberis dicitur. Quibus omnibus imperantem Gog in sublimē adaugendum ait, sub eius Christi, de quo prophete loquuntur aduentum, quæ Deus duxit ex Aegypto quo tempore, ut apud Matthæum legitur, dīp̄i adhuc pueri insidiatur Herodes, Ioseph accepto oraculo, accepit puerum & matrem eius, & reuertit in terram Israel. Rhinoceros tuis gloria ipsi Christo adfuit, propterea quod placent in eis habitate omnem plenitudinem diuinitatis, ut ait sanctus Apostolus. Quapropter dū Coloff. 2. ueluti comusibi uniuersi Deum patrem adscribit, etiam unicorū in alijs quibusdam scripturis est nominatus. Idem porr̄ Dei uerbum intelligibili bus rationalibus suis sagittis, inimicum fibi aduersantem diabolum, omnēs circa illum uerstantes inuisibilis & malignas potestates, præstatio nisua & inexpugnabilis uirtute confixit, atq; etiam nunc gentibus multis dominatur, quarum crasitudines & fastu corpora mala extenuans, ad angustam aeternam uitam ingrediendam idoneas comparat. Sed etiam recte bens idem hic homo ex Israel profectus, qui multis dominatus est gentibus. Quieuit, inquit, ut leo, quibus uerbis quam ille assumpit dispensationem, si grifat, secundum quam quasi quidam regulis, & quasi fera quedam audacior quieuit, dum illius principatum ac regnum mouere loco nemo est qui posat. Omnes autem qui Christo fauunt, ac benedicunt, & tum oratione tum uita, uituit præceptoris addunt cultum ac reuerentiam, favoris benedictionisq; diuinæ uicissim participes facti, augescunt quotidie, ac multiplicantur, utpote cum in ipsis diuinâ illa vox, Credite & multiplicamini, & replete terram. & uerius à Deo conuenientius finem suum consequatur: si. Gen. 2. ut contrario, qui à prima aduersus illa conspiratione etiam nunc in suis illum conciliis exercrantur, Dei in seipso execrationem ex illo in hunc usque diem contrarerunt. Quapropter non regni solum, sed etiam sui illius quod honore omni ac reuerentia colebant sanctuarij, extremam solitudinem atq; interitum in oculis habere, atq; intueri non desinunt. Non ab re autem sue, hinc quæ nunc tractamus, ipsius Iacob ad ludū prophetiam adiungere, quam etiam ipsam euidentissimē Salvatori nostro accommodari iam demō strauimus, contemplatiq; ea, quæ in utrisq; est concordiam. Quemadmodū ad diuī Oo enim hic

enim hic dictum est, Egredietur homo de semine eius, (ipsius uidelicet Iacob) ita etiam illud dictum est, De germine filii ascendit ab ipso Iacob, ad eum de quo ipse uaticinatur. Vtq; in praesenti dicitur illud, Et dominabitur gentibus multis: sic in illis quoq; illud, Et ipse erit expectatio gentium. Extrusus hic quidem: Deuorabit, inquit, gentes inimicorum suorum, & facilius suis feriet inimicum. In illis autem simili ratione illud dictum est, Manus tu ergo inimicorum tuorum. Item illud, Catus leonis luda, & illud: Recumbens dormiuit ut leo, & ut catus, qui excitat illum: quod in illis dictum est, nihil mihi differre uidetur ab eo quod nunc tractamus oraculo, cuius illa sunt uerba: Recumbens quieuit ut leo, & ut catus, qui excitat illum: Hac autem non ab re unum in locum coegerimus, ut quasi in ore duorum testium, eius quæ in prophetiis spectatur concordia, de Salvatore nostro demonstratio firmiore accipiat autoritatem. Sed omnia quæcunq; uaticinum Iacob contemplanda contulimus, huic item quod à Balaam dictum est, accommodari poterunt, propter eorū quæ dicta sunt similitudinem. Quod si illa in nostro Salvatore completa esse ampliori demonstratione tum constituit, sequitur iam ut præfatis quoq; iustificetur.

Item de illo quod dictum est, Ex Aegypto uocavi filium meum, & de Herode rege, & enucleatione regni iudeorum. Demonstratio IIII.

Osee. 11. Et exiugit perditio in populo tuo, & omnia munera tua peribut, ut prius Salomon de domo Hieroboam. In diebus belli matrem super filios alligerent. Sic faciam uobis dominus Israel a facie iniuriarum vestrum. Mane etiæ sunt, electus est rex Israel, quoniam infans Israel. Et ego dilexi eum, & ex Aegypto euocavi filios eius. Sed Aquila Hebraica elocutioni inferens. Ex Aegypto euocavi filium meum, interpretatus est. Ego autem necessario ad uerbum notaui locū, quoniam Matthæus quoq; poluit prophetiam, ubi in Aegyptum commigrasse lesum, & illinc redire in terram Israēl indicauit. Si quis autem Salvatoris nostri in Aegyptum profecitionem acuferet, sciat id totum maxima cum ratione factum fuisse. Nec enim Herodis uoluntariam malitiam cohibere parat: nec rursus Salvatorem, puerum adhuc miracula exordiri iam tum, atq; ante tempus diuinam ostentare uitatem. quod sane factum fuisset, si mirabiliter quadam ratione insidiante sibi Herodem punitus esset, nec illo modo illam in Aegyptum unā cum parentibus secessionem pertulisset. Verum enim præstantioris cuiusdam dispensationis ac sapientiae fuit, suo atq; accommodato tempore miraculorum, quæ ad diuinitatem pertinent, initium facere, eum, cui in tota uita mansuetudinis & clementis testimonium redditum est, quiq; ad promerendum, atq; ad communia officia fungenda propensus existit, nec aliquem unquam eorum qui non ipsi auscultauerunt, ulius estime timeat quidem, cum ut ouis ad occisionem ducebatur, atq; ut agnus coram tendente se obmutesceret. Qui autem quæso conuenisse, cum qui talis erat puerum adhuc, Herodis malitia non concedere, cui etiam ad uirilem atatem profecto, concedendi & malignos declinandi, testimonium redditum est? quiq; & se occultare, in miraculis endendis laudem effugere consueverit: nam quos ipse curaseret, si imperabat, ut nemini diceret. Quod si quis prophetiam hanc ad populum referat, dicat q; hoc de populo ex semine Israel oriundo dicta esse, ut attendat uerborum ordinem, in quibus haec futura dicuntur, postquam dictum est quasi ad ipsam Hierusalem. Et exiugit perditio in populo tuo, & omnia munera tua peribunt & qua quidem princeps passus est in bello, in quo matrem super filios terre alliserunt, eadem uobis quoque ipsi faciam, propter malitias uestras. Vobis porro quibus tandem alijs, nisi qui uocamini Israelite, quiq; etiam re-

le illis cum rege uero? ubi Herodem obscurius indicat, & hæc omnia palpi illis, quoniam puer, inquit, est Israel, & ego dilexi eum, & de Aegypto uocavi filium meum. Qui enim fieri potest, ut eodem in loco eisdem & aceret & clauderet, sed uerius sensus est is, qui hanc habet contemplationem. Ita enim in alia prophetia dictus est Christus, quemadmodum in hac quoque quam nunc tractamus. Quoniam igitur hic, inquit, obediens mihi factus formam ferui accepit, & factus est puer mihi dilectus, dum omnia quæcunque uolo effici, idcirco illum ex Aegypto, ad quā homines forma assumpta descendit, dum ea uoce terrenus locus significatur, aut etiam ex illa uulgatore tanquam legitimum dilectum filium euocauit uos autem ipsos ad quos Christus nos sermo directus est, una cum regno nostro interitus & perditio comprehensus puer.

Hæc quidem ipsa prophetia. Constat autem quemadmodum post Salvatoris nostri tempora, cum obseua fuisset ac uastata Hierusalem, sublatus est, & ad extremam perniciem reiectus, qui usq; ad illud tempus steterat iudicatus legum ius, omniscip; principatus: Veruntamen iam tertio quæ ad Aegyptum pertinent, quæque ad iter quod in illam est factum, diuinitus predicitur, quod si quis nullo modo fateatur ea nostro Salvatori conueniente, at faltem cum ea Matthæus apposuerit, de testimonio quo est apud Moysen ab illo accepta, ne neget, quod paulo ante tractauimus, dum illud, Deus duxit illum ex Aegypto, enarratorem, quando ne ipse quidem Euangelista, se ab ipsis Osee propheta oraculum accepisse indicavit, ut undecunque querentes, possint illud ubicunq; positum sit inuenire, ibi uidelicet, unde per est Euangelistam illum protulisse.

De toduni in deserto prædicatione. Demonstratio V.

Vox clamantis in deserto. Parate uiam Domini, rectas facite semitas ei. *Esaie 40.* us. Omnis uallis impletabitur, & omnis mons & collis humiliabitur. & erunt prava in rectam, & aspera in vias planas, & uidebitur gloria Domini. Et uidebit omnis caro salutare Dei, quoniam Dominus locutus est. Hoc quoque uaticinum oportet sub Salvatoris nostri tempus suum finem continere. Quocirca, ut apud Lucam Euangelium scriptum est, in anno quinto *Luc. 3.* decimo imperij Tiberij Caesaris, procurante Pontio Pilato iudeam, ceterisque imperantibus qui cum hoc connumerantur, factum est uerbum Dei ad Ioannem Zacharias filium in deserto. Et cum uenisset in omnem terram, quæ est circum lordanem, prædicauit baptisma penitentia, in remissionem peccatorum. Hisce autem Euangelista adiicit testimonium, dicens: Scriptum est in libro sermonum *Esaie* prophetæ: Vox clamantis in deserto, Parate uiam Domini, & que lequeruntur. Quid igitur tandem aliud clamabat Ioannes illa in deserto prædicans uox ad turbas exentes, ut ab ipso baptizarentur, tanquam ad reptilia deserta, qui conueniens accommodatum illud: Germina uiperarum, qui ostendit uobis fugere à uentura ira. *Matth. 3.* Et rursus, dum pratas animas in rectas, & asperas in vias planas reparat, dicebat ijsdem: Facite igitur fructus dignos penitentia. Et hæc scilicet complebanus, dum Ioannes præparabat eos qui uisuri erant gloriam Domini, & quod uocatur salutare Dei, quod quidem nihil aliud est, quam Christus, sicut uerbi illi testificabatur. Ego quidem uos aqua baptizo, uenit autem fortior me post me, cuius non sum dignus calciamenta gestare. Ipse uos baptizabit in spiritu sancto & igne. Qui etiam quum lesum uidisset uenientem, exclamauit: Ecce agnus Dei qui tollit peccata mundi. Hic de quo ego dixi. Post me uenit uir, qui ante me factus est. Quod uero idem esset salutare Dei, Simeon quoq; testificatus est, qui accepto in uinas pueru lesu, dicit: Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundum uerbum tuum, in pace.

Oo Quia

LUC. 2. Quia uiderunt oculi mel salutare tuum, quod parasti ante faciem omnium populum, lumen ad reuelationem gentium. Quibus etiam propheta conseruit, dum ait: Et uidebit omnis caro salutare Dei. illud enim, Omnis caro, pro omnibus gentibus dictum est. Ut autem demonstretur, quomodo hac suum finem contigerint, & gentes Christum Delagnouerint, multis non opus est uerbis, & que quidem ad uerbum solent considerari, in huc completa sunt modum. Ceterum quid quæso fuit in causa, ut non in uerbis, neq; in ipsa Hierusalem, sed in deserto, Ioannes suggestum sibi ad prædicandum elegerit, ad hoc quispiam fortasse responderet, illum hoc fecisse, ut prophetia compleretur. Sed qui exquisitus ac diligenter se doceri uolerit, illico interrogabit: Atquid prophetia haec quid tandem sibi uolebat, cum deserto, & ea qua ad id genus pertinet, enunciabat? cui respondebimus, quod hoc quoq; signum erat auerteret uerbis Hierusalem, & eius quod in ipsa cratalitate, ritusq; illius qui secundum Mosaicam legem seruabantur, quando non amplius per legitima sacrificia remissio illis peccatorum conciliabatur, sed per purgationem lauaci, quod olim in litibutu[m] ad deserto, dico autem in collecta de gentibus eccl[esi]a, tradebatur, in qua etiam illa qua facta est prophetica vox, parare viam Domini iubet, dum malitias in imo quodam fundo, quasi in consule positas annarum auferendas, & p[re]teris urbis Hierusalem atq; eorū qui in illa imperabant principum ac regum, qui montes & colles nominantur, altitudines deinceps uatinicinatur: quib[us] perfectis, Omnis, inquit, caro uidebit salutare Dei. Hoc est, omnis quæcunq; corpori inclusa in terra ueratur anima, tam Barbarorum quam Græcorum, hoc est omnium omnino gentium. Quia quidem ipsi uatinicio contentanea ad suum finem peruenient, demonstrantur. Dum igitur mecum tacitus quaro, oborta est mihi dubitatio, quid tandem illud esset in Ioanne, quo capta multitudine illa, admiraretur hominem, & prædicandi baptismu[m] penitentie fidem habet: quidq; illud quo duici omnes tindig[er] rebus propriis relatis confluerent in desertum, cum praesertim nulla illius gesta memoria prodita sint. Neque enim quod aut mortuos exciterent, aut alia miracula fecerit, scriptum extat. Quid igitur illud erat, quod admirabundos omnes reddebet? num solitanum nouum, & quod à multitudine abhorret, uite illius genus? procedebat enim ex deserto in usitatum indutus habitum, omnemq; communem hominum consuetudinem declinans: nam neq; in uicum illum, neq; in urbem, neq; in communem aliquem uirorum cœtum commebat. Sed ne uictu quidem uesceretur ad illum uicq; diem, quo ipsi Israe[li] ostenderetur.

A[ct]UOS. Quinetiam eius uestimentum ex pilis camelorum confectum erat: & cibus erant locusta, & mel sylvestre. Nunquid igitur cum capillo quidem Nazarenus Dei uiderent, qui, quæ Deum facile deceat, faciem ostentaret, uelut mentem autem in usitatum genus induitum, repente nescio unde è latebris solitudinis prodeuntem, & post prædicationem rursus in solitudinem & in latebras recedentem, sine potu, sine cibo, abhorrentem à multitudine, metu stupebant, & ne hominem quidem illum esse arbitrabantur: quid nullum qui uel nullu[m] cibo indigeret? quo circa eundem angelum esse credabant illum ipsum de quo propheta loquitur, dum dicit: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem meam, qui parabit viam tuam ante te. Eundem scriptura locum Marcus quoque Euangelista citauit. Quinetiam ipse Salvator hoc rei testimonium exhibet, dicens: Venit Ioannes ad uos neque comedens neq; bibens, & dicitis, Dæmonium habet. Incredulos enim & aduersos ueritatem difficiles, & peruvicaces, credibile est propter illud quo Ioannes uesceratur uite genus, talia in illum probra facta sunt, sicut econtra qui virtutis

ulturus illius sensu afficiebantur, angelum existimasse. Hæc igitur arbitrori plenum loannem intuentibus admirationem ac stuporem erga hominem attulit: quapropter ad eam animæ purgationem, quæ ab illo denunciabatur, undique concurrebant: Meminit autem huiusce, quæ de illo ferunt historiæ etiam Iosephus in decimo octavo ludaicæ antiquitatis libro, in hunc modum scribens: Nonnulli autem ludæorum putabant ideo perijstæ ludæorum exercitum, quod Deus iustissime uicis[u]luerit supplicium loannis, qui Barpilla uocabatur: hunc enim occiderat Herodes uirum bonum, & ludæos adhortante ut exercitatione uitutis, mutuacj inter seipso iusticia, atq; ergo Deum pietate uentes, ad baptismum accederent: sic namq; ablutionem quoq; ipsi uideri acceptam.

Item de solitudine, ipsoq; nominatum Jordane fluvio, apud quem Ioannes

baptizabat. Demonstratio. VI.

Lætare solitu[m] sitens, exultare deserta, & florere ut liliu[m], & efflore-
bunt & exultabit deserta lordanis, & gloria Libani data est ei, & honor Car-
meli, & populus meus uidebit gloriam Domini. Quibus adiungit: Conua-
lefcite manus remissæ, & genua soluta. Confolamini pusillanimes intellectu[m],
conformatim, ne timete. Ecce Deus noster iudicium reddit, & reddet. Ipse ue-
niens, & saluabit nos. Tunc aperient oculi eacorum, & aures furdorum au-
diene. Tunc saliet ut certus, claudus, & plana erit lingua mutorum. Quoniam
erupt in deserto aqua, & fissura inundans in terra sitienti. Hæc autem Salua-
toris nostræ plane admirabilibus gestis completa sunt, post Ioannis predica-
tionem. Contempare igitur, quemadmodum solitudinem euangelice instru-
it, neq; id simpliciter, aut quamvis solitudinem, sed definitè illam, & solam,
qua[ntu]m est apud lordanum fluvium: quâdoquidem iuxta hanc uersam, Ioannes
baptizabat, ut scriptura ipsa fidem facit, dicens: Erat Ioannes in solitudine ba-
ptizans, & exibat ad illum omnis ludæ regio, & Hierosolymorum incola-
omnes, & baptizabantur ab illo in lordanæ. Hanc igitur solitudinem eius
qua[ntu]m ob omnibus bonis deferta erat, dico autem collecta de genti-
bus eccl[esi]a, signata gestare arbitrori ipsum uero fluvium in solitudine, pur-
gantem omnes qui in ipso abluerentur, purgationis cuiusdam, qua[ntu]m secundu[m]
lentis intelligatur, imaginem gerere. Qua de re loquuntur scripturæ, dicen-
tes: Fluminis impetus lætitiat ciuitatem Dei. Significat porro hoc perpetu-
am inflacionem diuinæ sp[irit]us, qui desuper inundat, & Dei ciuitatem irri-
git. Sicut autem uocatur uita genus eius, quæ à Deo dirigitur. Hic igitur Dei
fluminis uic[us] ad solitudinem deuenit, collectam uidelicet de gentibus eccl[esi]a-
m, & huic quas in seipso aquas uitales etiam nunc abunde largitur. Postea
idem uatinicum eidem solitudini canit datum tri gloriam Libani, & hono-
rem Carmeli. Sed quenam hæc est gloria Carmeli? nulli qui ex lege Moysi
per sacrificia celebravat ritus: quem ubi repudiauit Deus per eam prophe-
tiæ, quæ ait: Cur mihi ihus de Saba afferit? & quid mihi multitudo facili-
ciorum uestrorum in solitudinem lordanis transtulit gloriam Hierusalem,
poliquam ratio pli religiose uiuendi non in Hierusalem, sed in deserto co-
summaria cepta est: quod uidelicet accedit post Ioannis tempora. Simili ratio
ne etiam honor legis, & coru[m] qua[ntu]m in legi corporalius sancta sunt, lordanis
solitudini datus est, propter eandem cauam: quoniam nō amplius in Hieru-
salem confugiebant, qui curationis indigebant eius qua[ntu]m ad animum perti-
ner, sed in id quod nominatur deserto, propter eam, qua[ntu]m in illo predicabatur,
remissionem peccatorum. Puto etiam Salvatoris nostri ad baptismum ac
cessum significari illis uerbis: Et populus meus uidebit gloriam Domini, &
altitudinem Dei. Tunc enim uisa est Salvatoris nostri gloria, cum ascendit ^{Matth. 3.}
de aqua. & ei aperte sunt coeli, & uidebit spiritum Dei descendenter quasi co-
lumbam,

Oo 3

lumbam, & manentem super eo. Cum uox quocē de cōelo auditā est, dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacuit. Sed etiam quicunq; legitimē ad lauaci mysterium accedit, ubi theologiam de Christo accepit. 2. Cor. 5. gloriā eius intuebitur, & cum Paulo dicere poterit: Et si cognovimus secū dum carnem Christum, at nunc tamen non amplius cognoscimus.

De Christi post baptismum tentatione. Demonstratio. VII.

Psalmus 90.

Qui habitat in adiutorio altissimi, in protectione Dei cali cōmorabitur. Dicet Dominus, Susceptor meus es, & refugium meum. Deus meus, adiutor meus, & sperabo in eum: quoniam ipse liberatus me de laqueo uenatorum, & ab oratione turbulenta. In scapulis suis obumbrabit tibi, & sub aliis eius sperabis. Scuto circūdabit te ueritas eius. Non timebis à timore nocturno, à sagitta uolante in die, à peste perambulante in tenebris, ab incursu, & demōno meridiano. Cadent à latere tuo mille, & decem milia ad extremitatis tuis, ad te autem non appropinquabit. Verūtamen oculi tuis considerabis, & retributionē peccatorum uidebis, quoniam qui Domine spes mea, altissimum posuisti refugium tuū. Non accedat ad templa, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo: quoniam angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus iūs tuis. In manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Super aspidem & basiliscum ambulabis, & concubabis leonem & draconem. Salvator & Dominus noster Iesus qui Christus Dei est, dum quatenus homo factus est, consideratur, habitans dicitur in adiutorio altissimi, ut pro te in protectione Dei & patris commoretur.

Matth. 3.

Hic igitur unum patrem, nec alium præterea quempiam, quo tempore à diabolō tentatus est per fugium natus, liberatus est olim de laqueis aduersariū potestatis, quā venatores, hoc loco appellantur: quā in fārū cuiusdam communis hominis ductus est in desertum, ut tentaretur à diabolō. & fuit in deserto quadraginta dies, & quadraginta noctes: & tentatus est à satana, fūitq; ut Euangelista auctor est, cum bestiis. Sed quā tandem hā bestiā, nisi quis commemorat is, qui nunc tractat P̄ salmū ad eum. Qui in adiutorio altissimi habitat, ubi ait: Super aspidem & basiliscum ambulabis, & concubabis leonem & draconem? ceterū non ab his solum liberatum iri eum dicit, sed etiam ad oratione turbulenta. At uero quā tandem hā fuit oratio, nisi quā illi obiecit tentator, ut in sacro Euangeliō scriptum est: opera autem precium est contemplari, quā causa fuerit, ut Salvator noster, qui talis tantusq; est, tentationem perpessus sit. Quum igitur omnem ex hominibus a gritudine, omnemq; languorem, infestos spiritus atq; impuros demonas, qui plurimi ante seculis omnes qui in terra uerabuntur, per eam superfectionem quā multis deos colit, subegerant, esse expulsurus, non ex abito quasi latens ad ea quā dicta sunt, accessit, sed contra infelios eos eiōdemq; invulnibiles principes per eum, quem allūpūt hominem militātū more profectus, & in ipsius diaboli medium, omnīq; dæmoniæ ceterū progressus, ubi super aspidem & basiliscum ambulauit, & concubauit leonem & draconem, multoq; prius regnantū inimicorum, & milia & dena milia subuerit, principatus uidelicet ac potestates, alias quidem à dextris, alias uero à sinistris bellantes, itemq; eos qui mundi rectores harum tenebrarum dicuntur, ac spiritualis malitia, omnia inquam hāc ubi nihil possit redarguit, ac de nīcī ipsū maiorum principem diabolo, uerbo oris sui procul extrusit, percurritq; atq; inambulauit, omnem aduersantem potestatem, ac seipsum quidem adire ac tentare uolentibus exhibuit, nec quisquam omnino aduersus illum stātē posuit, tum demum ad hominum salutem accessit. Quocirca inuentes illum dæmones agnoscabant, propter eam de qua dictum est in de-

Eph. 6.

serto

lumbam, & manentem super eo. Cum uox quocē de cōelo auditā est, dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacuit. Sed etiam quicunq; legitimē ad lauaci mysterium accedit, ubi theologiam de Christo accepit. 2. Cor. 5. gloriā eius intuebitur, & cum Paulo dicere poterit: Et si cognovimus secū dum carnem Christum, at nunc tamen non amplius cognoscimus.

De Christi post baptismum tentatione. Demonstratio. VII.

Psalmus 90.

Qui habitat in adiutorio altissimi, in protectione Dei cali cōmorabitur. Dicet Dominus, Susceptor meus es, & refugium meum. Deus meus, adiutor meus, & sperabo in eum: quoniam ipse liberatus me de laqueo uenatorum, & ab oratione turbulenta. In scapulis suis obumbrabit tibi, & sub aliis eius sperabis. Scuto circūdabit te ueritas eius. Non timebis à timore nocturno, à sagitta uolante in die, à peste perambulante in tenebris, ab incursu, & demōno meridiano. Cadent à latere tuo mille, & decem milia ad extremitatis tuis, ad te autem non appropinquabit. Verūtamen oculi tuis considerabis, & retributionē peccatorum uidebis, quoniam qui Domine spes mea, altissimum posuisti refugium tuū. Non accedat ad templa, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo: quoniam angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus iūs tuis. In manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Super aspidem & basiliscum ambulabis, & concubabis leonem & draconem. Salvator & Dominus noster Iesus qui Christus Dei est, dum quatenus homo factus est, consideratur, habitans dicitur in adiutorio altissimi, ut pro te in protectione Dei & patris commoretur.

Matth. 3.

Hic igitur unum patrem, nec alium præterea quempiam, quo tempore à diabolō tentatus est per fugium natus, liberatus est olim de laqueis aduersariū potestatis, quā venatores, hoc loco appellantur: quā in fārū cuiusdam communis hominis ductus est in desertum, ut tentaretur à diabolō. & fuit in deserto quadraginta dies, & quadraginta noctes: & tentatus est à satana, fūitq; ut Euangelista auctor est, cum bestiis. Sed quā tandem hā bestiā, nisi quis commemorat is, qui nunc tractat P̄ salmū ad eum. Qui in adiutorio altissimi habitat, ubi ait: Super aspidem & basiliscum ambulabis, & concubabis leonem & draconem? ceterū non ab his solum liberatum iri eum dicit, sed etiam ad oratione turbulenta. At uero quā tandem hā fuit oratio, nisi quā illi obiecit tentator, ut in sacro Euangeliō scriptum est: opera autem precium est contemplari, quā causa fuerit, ut Salvator noster, qui talis tantusq; est, tentationem perpessus sit. Quum igitur omnem ex hominibus a gritudine, omnemq; languorem, infestos spiritus atq; impuros demonas, qui plurimi ante seculis omnes qui in terra uerabuntur, per eam superfectionem quā multis deos colit, subegerant, esse expulsurus, non ex abito quasi latens ad ea quā dicta sunt, accessit, sed contra infelios eos eiōdemq; invulnibiles principes per eum, quem allūpūt hominem militātū more profectus, & in ipsius diaboli medium, omnīq; dæmoniæ ceterū progressus, ubi super aspidem & basiliscum ambulauit, & concubauit leonem & draconem, multoq; prius regnantū inimicorum, & milia & dena milia subuerit, principatus uidelicet ac potestates, alias quidem à dextris, alias uero à sinistris bellantes, itemq; eos qui mundi rectores harum tenebrarum dicuntur, ac spiritualis malitia, omnia inquam hāc ubi nihil possit redarguit, ac de nīcī ipsū maiorum principem diabolo, uerbo oris sui procul extrusit, percurritq; atq; inambulauit, omnem aduersantem potestatem, ac seipsum quidem adire ac tentare uolentibus exhibuit, nec quisquam omnino aduersus illum stātē posuit, tum demum ad hominum salutem accessit. Quocirca inuentes illum dæmones agnoscabant, propter eam de qua dictum est in de-

ferto commorationem, quā ad ipsum dicerent, Quid nobis & tibi Iesu fili Dei huc igitur de his dicta sunt. Quia uero deinceps in Psalmo sequuntur, ad ipsum Christum denunciantur ex illo: scapulis suis obumbrabit tibi, al tisimus uidelicet, & sub aliis eius sperabis: scuto circundabit te ueritas eius, & quoniam diebus quadraginta, no cibisq; rotidem tentatus est, de ijs qui dem qui no cibū illum intuebant, dicitum est ad ipsum: Non timebis à timore nocturno, de ijs uero qui cundem perdiem oppugnabant, illud, A sagittā volante in die. Item de nocturnis illis, illud, A negotio perambulante in tenebris. De diurnis uero illud, Ab incuria & dæmonio meridiano. Adhac, quoniam dum tenebatur, malignæ potestates illum circumstabant, & quae qui dem illius latus dext̄: stupabant, sinistris multo plures erant, ut pote quoniam dextra longē sint ualentiora, merito adiungi ut ad eundem: Cadent à latere tuo mille, & decē milia à dextris tuis ad te ut uero non appropinquabi. Vbi, Alatere, dictum est, pro eo quod est à sinistro. Quum autem nomen sinistri merito prætermisum sit, ac tacitum, ne aduersi quippiam aut sinistri in illo repertū uideatur: quoniam tota decem milia, nec non ipsa milie, tum à late re te, tum à dextris casura esse dicātur, uero optimo post ipsa hāc deinceps dictum est illud: Verūtamen oculi tuis considerabis, & retributionē peccatorum uidebis. Et hāc, inquit, circuite erunt, quies Christus Dei, quoniam tu ipse, qui es spes mea, altissimum posuisti refugium tuū. Vbi etiam diligenter obserabis, quoniam pacto propheta ad ipsum Dominum dicas: Quoniam tu Domine spes mea altissimum posuisti refugium tuū. ubi ex quilitate letrarum, qui priuatum est Dominus, ab altero distinguit, qui & huius ipsius est pater, & præterea Deus altissimus dicitur. Quapropter, quā illū ut patrem, utq; Deum altissimum, refugium suum Christus posuerit, dicitū est ei illud: Non accedat ad te mala, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Quoniam angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus iūs tuis. In manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Et fātē diligenter obserua, quoniam modo in illo, Quoniam tu Domine spes mea, altissimum posuisti refugium tuū: illud Domine, per id non men quod quatuor literis constat in Hebreico, scriptum sit. Quod quā inueniātibile esse dicant Hebrei solo Deo & patre usurpare consueuerunt. Nos autem idem nomen, ubi de uerbis quocē diuinitate agitur, in plurimis posuit esse scripturis, antea demonstrauimus, ut itē in eo Psalmo qui nunc in manibus est, qui ait in persona ipsius Domini: Quoniam tu Domine spes mea, altissimum posuisti refugium tuū, tanquam si diceret, Quoniam tu ipse, ô Domine, qui mea spes es diuinitate hāc illum à quo ipse es Deum altissimum nōs, & hunc ipsum posuisti refugium tuū. Ex quo etiam in principio Psalmid eadem dicitur: Qui habitat in adiutorio altissimi, in protectione Dei cali cōmorabitur. Dicet Dominus, Susceptor meus es, & refugium meum, Deus meus, adiutor meus, & sperabo in eum. Quoniam igitur, ô Domine, altissimum posuisti refugium tuū, idcirco inquit, ipse altissimus liberabit te à laqueo uenatorum, & ab oratione turbulenta. & in scapulis suis obumbrabit tibi. Quapropter quā tali fultus sis paterno altissimi auxilio, non timebis à timore nocturno, neq; omnino à quoniam eorum quā predicta sunt: ac ne ab ijs quidem quā deinceps adduntur, nam quoniam tu Domine, altissimum posuisti refugium tuū, idcirco non accedent ad te mala, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Flagella poterō efficacia ipsorum dæmonum etiam in Euangeliis nominari deprehendes, quas ne appropinquare quidem audere idoneas esse ait, tabernaculo Christi, hoc est, corpori eius. Quā enim id potuisse, quando solo uerbo eas exominibus expellebas, de hoc autem tabernaculo etiā David quodam

Nomen istra
grammaton
ineffabile.

Dæmonū uis
flagellū ap-
pellatur.